

GROEITRAJECT GEZONDE GEMEENTE 2014 - 2019

28 SEPTEMBER 2015

VERSIE 1.2.

1. INHOUDSOPGAVE

2. VOOR JE VAN START GAAT	3
3. DEEL 1 COMPONENTEN VAN EEN SUCCESVOL GEMEENTELIJK GEZONDHEIDSBELEID.....	5
3.1 SAMEN NAAR EEN INTEGRAAL GEZONDHEIDSBELEID	5
3.2 ZEVEN SUCCESCOMPONENTEN VAN HET GEZONDHEIDSBELEID	5
4. DEEL 2 STAPPENPLAN GROEITRAJECT GEMEENTELIJK GEZONDHEIDSBELEID	6
2.1 DOEL VAN DIT STAPPENPLAN	6
2.2 PROCES INTEGRAAL GEZONDHEIDSBELEID	6
STAP 1: BESTENDIG HET DRAAGVLAK IN JE GEMEENTE	7
STAP 2: KEN DE BEGINSITUATIE	8
STAP 3: MAAK EN PLAN JE KEUZES	10
STAP 4: ZOEK PARTNERS EN CREËER EEN NETWERK.....	11
STAP 5: ZET EEN PLAN OP EN VOER CAMPAGNE.....	13
STAP 6: EVALUEER EN STEL ZO NODIG BIJ	14
5. CONTACTGEGEVENS.....	15
6. INSPIRATIEBRONNEN	16

2. VOOR JE VAN START GAAT

BEVORDER DE GEZONDHEID VAN DE BEVOLKING IN JOUW GEMEENTE OF STAD!

Als lokaal bestuur sta je dicht bij de mensen. De organisatie van een integraal gezondheidsbeleid maximaliseert de kansen van iedereen op een gezond leven in een gezonde omgeving. Hét recept voor een integraal beleid bestaat helaas niet. Door de grenzen van de beleidsvelden te overschrijden, drempels weg te werken, de omgeving aan te passen en projecten op poten te zetten over een gezonde leefstijl op maat van verschillende doelgroepen, maak je jouw gezondheidsbeleid succesvol en effectief.

Meer informatie over gezondheidsbeleid kan je ook lezen binnen het topic

[Samen naar een integraal gezondheidsbeleid?](#)

AAN DE SLAG MET DIT STAPPENPLAN?

Wil je het gezondheidsbeleid kwalitatief mee vorm geven binnen jouw gemeente? Gebruik dit stappenplan dan als leidraad voor jouw werking rond gezondheidsbevordering en ziektepreventie. Je kan er op elk beleidsdomein en -niveau mee aan de slag. Logo Mechelen zal dit stappenplan in de toekomst ook als basis gebruiken voor de werking naar lokale besturen.

De toepassing in de praktijk is voor iedereen verschillend. We raden aan om alle stappen minimaal te doorlopen, ook al vraagt dit enige tijd. De links die in dit document zijn weergegeven geven je wellicht reeds antwoorden op jouw vragen.

Het groeitraject bestaat uit twee delen:

DEEL 1 beschrijft de beleidsmatige groei binnen de zeven componenten van een succesvol gemeentelijk gezondheidsbeleid. Deze componenten vormen de basis van de [groeimeter](#).

DEEL 2 bundelt als [concreet stappenplan](#) alle voorgaande documenten, tools, informatie en acties in één handige leidraad voor het opzetten van een lokaal gezondheidsbeleid.

Het stappenplan is een integraal instrument dat zorgt voor:

- Betere afspraken
- Betere afstemming tussen sectoren
- Gezamenlijke acties
- Kwaliteitsbevordering
- Inspiratie van anderen
- Een beter imago

LOGO MECHELEN HELPT JE HIERBIJ! MAAR HOE?

Logo Mechelen ijvert voor de realisatie van de 6 Vlaamse Gezondheidsdoelstellingen en het thema Gezondheid en Milieu. Wij werken in opdracht van de Vlaamse Overheid als regionaal samenwerkingsverband van preventieorganisaties. Logo Mechelen zet in op **drie primaire werkingsniveaus**: informeren en sensibiliseren, adviseren en deskundigheidsbevordering en tot slot het ondersteunen van een structureel gezondheidsbeleid. **Secundair** zet Logo Mechelen in op netwerking en signaleren we regionale noden en behoeften aan het Vlaamse beleid.

In de samenwerking met de lokale besturen zijn er voor Logo Mechelen drie sleutelbegrippen bij het groeien: verbinding, coöperatie en consolidatie. Om deze groei te verwezenlijken voorzien wij voor iedere gemeente/stad een [Logocoach](#). Deze Logocoach is voor jouw gemeente/stad en OCMW hét aanspreekpunt. Zij helpt je op weg om met deze leidraad aan de slag te gaan en je gezonde gemeenteverhaal verder vorm te geven.

In de [samenwerkingsovereenkomst](#) tussen Logo Mechelen en jouw gemeente/stad/OCMW werd deze samenwerking geformaliseerd.

Sleutelbegrippen

We willen **verbinden** omdat elkaar leren kennen de basis vormt van een goede samenwerking.

We willen **coöpereren** omdat het bundelen van inspanningen de grootste winst oplevert om gezamenlijke doelstellingen te bereiken.

We willen **consolideren** om te behouden wat we samen opbouwen om verder te kunnen groeien.

WAT MAG JE VERWACHTEN VAN JOUW LOGOCOACH?

- Inhoudelijke en procesmatige ondersteuning bij het maken, uitvoeren en evalueren van het gemeentelijk gezondheidsbeleid inclusief jaarlijkse deelname aan de stuurgroep ‘gezonde gemeente’ zoals in deel 2 beschreven. Daarnaast participeren we occasioneel aan regionaal en/of lokaal overleg, afhankelijk van het doel en karakter.

WAAROP ZETTEN WE IN

- Informatie, advies en coaching door het aanreiken van ondersteunende tools, richtlijnen en vormingen. De aangereikte methodieken zijn steeds ontwikkeld door Vlaamse expertisecentra waaronder [VIGeZ](#), [VAD](#), [VLESP](#), [SENSOA](#), [Centrum voor Kankeropsporing](#), [Expertisecentrum Valpreventie Vlaanderen](#), ...
- Stimuleren van een lerend netwerk door organisatie van een sectorale stuurgroep of intervisie.
- Deskundigheidsbevordering door informeren, adviseren en door het toeleiden naar vormingen van expertisecentra waaronder [VIGeZ](#), [VVSG](#), ect.
- Toeleiden naar partnerorganisaties en lokale partners om win - win te realiseren.

3. DEEL 1 | COMPONENTEN VAN EEN SUCCESVOL GEMEENTELIJK GEZONDHEIDSBELEID

3.1 SAMEN NAAR EEN INTEGRAAL GEZONDHEIDSBELEID

INTEGRAAL GEZONDHEIDSBELEID

Losstaande acties zijn niet voldoende om gedragsverandering te realiseren. Het voeren van een integraal gezondheidsbeleid is daarom onontbeerlijk. Maar wat wordt daar nu juist mee bedoeld?

Een integrale benaderingswijze richt zich op alle factoren die van invloed zijn op de gezondheid van de burger. Het betekent niet alleen aandacht voor het individu, de bevolking maar ook voor de omgeving. De [gezondheidsmatrix](#) geeft dit visueel weer. Deze vertrekt van het idee dat een goed beleid oog heeft voor sensibilisering, regelgeving, structurele ondersteuning, zorg en begeleiding en dit zowel naar de algemene bevolking, naar bijzondere doelgroepen als naar het eigen personeel.

REGIEROL VANUIT HET LOKAAL BESTUUR

Onontbeerlijk voor het welslagen van jouw gemeentelijk gezondheidsbeleid is de regie- en uitvoerende functie van het lokale bestuur. Niet alleen bij de uitvoering, maar ook reeds bij het maken van het beleid is de regierol van de gemeente/stad en het OCMW nodig. Interne regie focust op het maken en evalueren van een gezondheidsbeleid binnen de gemeente. Externe regie richt zich op de bijdragen van partners. De gemeente voert regie over het opstellen van het gezondheidsbeleid en de uitvoering ervan. Hierbij gaat het niet alleen over de inhoud, maar ook over het proces. Ook dat proces wil Logo Mechelen de komende jaren mee ondersteunen.

Logo Mechelen legt binnen haar huidige werking de hoofdfocus op lokale besturen. De extra ondersteuning van het groeiproces 'Gezonde Gemeente' is gratis maar vereist wel de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst. Hierin wordt verwezen naar de statuten van Logo Mechelen waaraan de jaarlijkse bijdrage van 0,075 € per inwoner gekoppeld is.

3.2 ZEVEN SUCCESCOMPONENTEN VAN HET GEZONDHEIDSBELEID

Jouw Logocoach zit elk jaar met (een deel van) **de stuurgroep in jouw gemeente** samen om de groei binnen deze succescomponenten in kaart te brengen. Dit is een duidelijke toetssteen en een handig instrument om beleidsvoorstellen te formuleren. De [checklist bij de groeimeter](#) maakt het voor jou gemakkelijk om op basis van een aantal vragen, jouw positie in te schatten. Het [sjabloon 'werkblad bij de groeimeter'](#) is daarbij ook een handig instrument om het kwalitatief uit te schrijven. Hieruit kan dan een adviesrapport ontstaan waarin zowel korte als lange termijndoelstellingen zijn opgenomen.

4. DEEL 2 | STAPPENPLAN GROEITRAJECT GEMEENTELIJK GEZONDHEIDSBELEID

2.1 DOEL VAN DIT STAPPENPLAN

Naast de beleidsmatige groei, zoals weergegeven in [deel 1](#), reikt dit groeitraject je ook een concreet stappenplan aan. Dit gloednieuwe **stappenplan 'Gezonde Gemeente'** biedt een duidelijke houvast en structuur bij het maken, uitvoeren en evalueren van een lokaal gezondheidsbeleid. Het is gebaseerd op het bestaande stappenplan dat is terug te vinden op [de Vlaamse website Gezonde Gemeente](#), maar nog meer geconcretiseerd naar de regionale werking van Logo Mechelen. Daarenboven worden alle tools, informatie, materialen en methodieken, ... die je eerder werden bezorgd, gebundeld in een duidelijk overzicht dat weergeeft hoe en wanneer je beroep kunt doen op Logo Mechelen. Dit stappenplan is een dynamisch instrument dat na beschikbaarheid van nieuwe informatie zal geüpdatet worden.

2.2 PROCES INTEGRAAL GEZONDHEIDSBELEID

Stap voor stap wordt het proces van een integraal gezondheidsbeleid beschreven. In de figuur hiernaast worden de stappen visueel weergegeven. De kennismaking met het [format 'Gezonde Gemeente'](#) tijdens de bezoeken van Logo Mechelen aan alle 19 lokale besturen in 2013 ligt aan de start van dit groeitraject. Het Vlaamse symposium 'Gezonde Gemeente' dat 300 aanwezigen uit Vlaamse steden en gemeenten samenbracht in Mechelen, was de kers op de taart om dan ook alle gemeenten uit het werkingsgebied van Logo Mechelen te overtuigen het [charter 'Gezonde Gemeente'](#) te ondertekenen.

Dit groeitraject evolueerde door bevindingen uit een denkdag 'Lokale Besturen' van het Logo Mechelen team te verenigen met de noden en verwachtingen van onze gemeenten geïnventariseerd tijdens een gezamenlijke sectorale stuurgroep in juni 2013. De vorming 'Gezonde Gemeente' begin 2014 liet elk lokaal

bestuur aan de slag gaan met de groeimeter en de gezondheidsmatrix, die beschreven werden in [deel 1](#).

Nu staan we klaar om samen met jou en op jouw uitdrukkelijke vraag, deze stappen verder te doorlopen. We kijken alvast uit naar dit boeiend avontuur.

STAP 1: BESTENDIG HET DRAAGVLAK IN JE GEMEENTE

Bij de beslissing om in te tekenen op het charter Gezonde Gemeente waren zowel gemeenten als OCMW's enthousiast. We voelen dat er meer samenwerking groeit tussen beide lokale besturen en dat bevelen we als Logocoaches sterk aan.

Als eerste belangrijke stap voor de acceptatie en het succes van jouw gezondheidsbeleid zorg je voor een breed draagvlak.

Om gezondheid op de agenda te krijgen en te zorgen voor een integrale aanpak, is een bestuurlijk draagvlak nodig vanuit de verschillende beleidsterreinen. De inspiratieve [‘Gezondheid in de beleids- en beheercyclus van gemeente en OCMW’](#) biedt je vier krachtlijnen om een integraal gezondheidsbeleid te verankeren in jouw meerjarenplan. Daarnaast is samenwerking met lokale partners en waar mogelijk met de inwoners zelf onontbeerlijk.

Door de ondertekening van het [charter ‘Gezonde Gemeente’](#), goedgekeurd op de gemeente- en/of OCMW raad en het college, heeft jouw gemeente het engagement getoond om structureel werk te maken van gezondheid. De intenties uit het charter werden geformaliseerd in een samenwerkingsovereenkomst met Logo Mechelen. Vanaf 2016 kan de samenwerkingsovereenkomst geconcretiseerd worden met korte- en lange termijndoelstellingen voor jouw gezondheidsbeleid.

Om dit te realiseren, is de oprichting van een gemeentelijke **stuurgroep ‘Gezonde Gemeente’** noodzakelijk. Heroriëntering en/of uitbreiding van een bestaand overleg (bv. gezondheids- of welzijnsraad/werkgroep) is ook mogelijk. De samenstelling van deze stuurgroep wordt beschreven in de [samenwerkingsovereenkomst](#). De gemeentelijke stuurgroep **coördineert** het lokaal gezondheidsbeleid en bewaakt de voortgang door gebruik te maken van de [groeimeter ‘Gezonde Gemeente’](#). Ze vormt de motor van het lokaal gezondheidsbeleid. Vanuit dit lokaal overleg kunnen de verschillende stakeholders hun visie, aanpak en expertise op elkaar afstemmen om zo tot breed gedragen beleidsadviezen te komen voor een lange termijn gezondheidsbeleid. Deze groep zal dus belangrijke beslissingen en accenten voor haar rekening nemen.

Binnen dit lokaal overleg is er een lokale trekker nodig die iedereen motiveert, mogelijke problemen oplost en aanspreekpunt is voor het Logo. Een goede trekker is een netwerker, heeft ervaring in projectmatig werken en kent de lokale gevoeligheden. Deze trekker is idealiter een ambtenaar van de gemeente/stad of het OCMW die wordt bijgestaan door de Logocoach.

TIPS & TOOLS

- Je kan het bestuurlijk draagvlak vergroten en onderhouden door:
 - de samenwerking tussen gemeente en OCMW te optimaliseren door beiden de overeenkomst met Logo Mechelen te ondertekenen als eerste stap in het werken aan gezondheid.
 - regelmatig de link naar gezondheid te (h)erkennen en te verwoorden binnen de verschillende diensten/domeinen. We denken in eerste instantie aan wijken en dorpen, ruimtelijke ordening, welzijn, onderwijs, jeugd en gezin, sport en recreatie, werk en inkomen of de afdeling groenvoorziening. Tips vind je in de [fiche 'Mix van acties'](#).
- Je kan het draagvlak bij de inwoners vergroten en onderhouden door:
 - jouw Logocoach inhoudelijk advies te vragen bij het oprichten van een gezondheidsraad. Raadpleeg hierbij ook de informatie aangereikt via mail, de nieuwsbrief van Logo Mechelen of van Gezonde Gemeente, de website van Logo Mechelen en van Gezonde Gemeente en de [fiche 'Burgerparticipatie'](#).
 - gebruik te maken van sociale media, debatavonden, lokale studiedagen, persconferenties, etc.
- Denk eens na over de **missie en de visie** van jouw gemeente op vlak van gezondheid: waar staat de gemeente voor en waarom wil de gemeente investeren in een lokaal gezondheidsbeleid? Hoe kijkt de gemeente naar gezondheid? Maak de missie en visie duidelijk door in alle communicatie de huisstijl 'Gezonde Gemeente' te gebruiken. Meer concrete tips voor jouw interne en externe communicatie vind je in de [fiche 'Communicatie'](#). Vraag zeker ook raad aan jouw Logocoach.
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.
- Tracht aanwezig te zijn op de sectorale stuurgroep en/of intervisies die Logo Mechelen organiseert. Zo geniet je maximaal van de geboden ondersteuning, kan je over de grenzen van jouw gemeente kijken en deelnemen aan het lerend netwerk.

RESULTAAT

- Er is een breed draagvlak binnen jouw gemeente om te werken aan gezondheid zowel bij het bestuur als bij de burger.
- Er is een stuurgroep gezonde gemeente die de regierol opneemt en de voortgang bewaakt van het gezondheidsbeleid.
- Er is een missie en visie op vlak van gezondheid.

STAP 2: KEN DE BEGINSITUATIE

Door te starten met een grondige interne en externe analyse ben je beter in staat om in te schatten op welke doelgroepen en gezondheidsthema's je jou best kan richten. Dit rekening houdend met sensibilisering, facilitatie, educatie en toegankelijkheid van zorg.

Wanneer het draagvlak lokaal verzekerd is, breng je gegevens over de gezondheidssituatie van jouw inwoners, de leefomgeving en je eigen inspanningen op vlak van gezondheid in beeld. Een gerichte analyse van de lokale situatie, zowel intern als extern, biedt houvast voor het uittekenen van een beleid op maat. Iedere stad of gemeente kent immers haar eigen dynamiek, heeft een eigen geschiedenis maar ook een eigen sociale en demografische samenstelling, economische realiteit, politieke waarden, ...

Op basis van de resultaten kan je met partners en inwoners in gesprek gaan over wat er leeft in de gemeente en kan je jouw keuzes maken en plannen ([zie stap 3](#)).

EXTERNE ANALYSE

Een externe analyse is het verzamelen van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens over de gezondheid en de leefstijl van de bevolking. Kwantitatief onderzoek biedt vooral cijfermatig inzicht. Kwalitatief onderzoek brengt aan het licht wat er leeft onder een doelgroep en waarom. Het geeft diepgaande informatie door in te gaan op achterliggende motivaties, meningen, wensen en behoeften van de doelgroep.

Via deze [menukaart](#) biedt Logo Mechelen je een keuze om een **lokale behoeftebevraging** in jouw gemeente op poten te zetten. Is je externe omgevingsanalyse al afgerond? Geen probleem, je kan de bevraging ook gebruiken als toets of tussentijdse evaluatie.

We beschikken in Vlaanderen over enig cijfermateriaal over preventieve gezondheid op lokaal niveau. Er zijn daarnaast heel wat cijfers op Vlaams of Federaal niveau beschikbaar. Deze **cijferkorf** kan een indicatie geven van de situatie op lokaal niveau. Via bijkomend kwalitatief onderzoek kunnen deze cijfers bij lokale stakeholders afgetoetst worden. Meer info hierover vind je bij de [Gezonde Gemeente Tools](#).

INTERNE ANALYSE

Naast de lokale behoeftebevraging kan je de eigen inspanningen van de afgelopen jaren inventariseren. Verzamel wat er al bestaat aan planning en uitvoering van het gezondheidsbeleid in jouw gemeente. Welke bronnen kan je raadplegen om knelpunten en noden te detecteren? Wat leeft er in onze gemeente? Hoe ziet ons gemeenteprofiel eruit? Welke doelgroepen verdienen extra aandacht? Je kan hiervoor gebruik maken van de [groeimeter](#) en de [gezondheidsmatrix](#), samen met jouw Logocoach. De **gemeentelijke stuurgroep** bestudeert de resultaten van zowel de externe als de interne analyse en onderzoekt de mogelijkheden voor een toekomstig gemeentelijk gezondheidsbeleid. Na een eerste doorloop van de resultaten met de hulp van jouw Logocoach, vindt best nadien nog eens een openbare presentatie van de resultaten plaats.

TIPS & TOOLS

- Het steunpunt Sociale Planning van de provincie Limburg maakte met de hulp van VIGeZ vzw, VAD vzw en het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid een [applicatie](#) waarmee je automatisch lokale en bovenlokale gezondheidscijfers en grafieken op maat van je gemeente kan genereren.
- Het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ) peilde in samenwerking met de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) en in opdracht van de Vlaamse overheid naar het gezondheidsbeleid (algemeen en voor de thema's voeding, beweging, tabak, alcohol en drugs) in lokale besturen. Nam u in het voorjaar van 2013 deel aan het onderzoek? Neem via dit [feedbackinstrument](#) een kijkje in jouw resultaten en gebruik deze om jouw keuzes te onderbouwen.

- Meer cijfergegevens kan je raadplegen door te klikken op volgende links: [Sterfte, Ziektes, vaccinaties en gezond leven](#), [ECAT Quickscan](#), [ALAD](#) - lokale cijfers rond alcohol en drugs simuleren op maat van de gemeente of stad ([handleiding](#)), [zorgaanbod](#).
- Voor de bundeling van de gegevens uit een interne en externe analyse kan je best gebruik maken van een sjabloon. Vraag jouw Logocoach voor ondersteuning bij de opmaak van dit sjabloon.
- Voor kleine gemeenten met gelijkaardige profielen en weinig capaciteit voor doorgedreven analyses kan het interessant zijn om een bovenlokaal overleg (intergemeentelijk) te organiseren waarbinnen de analyse kan gebeuren.
- Probeer de verzamelde cijfers zoveel als mogelijk tot leven te brengen: kloppen deze gegevens ook voor onze gemeente? Het heeft weinig zin om te blijven zoeken naar cijfers voor ieder klein detail. Werk met wat beschikbaar is en stop als je voldoende hebt om onderbouwde beslissingen te nemen.
- Koppel de analyseresultaten terug naar alle stakeholders (inclusief de inwoners van de gemeente of stad) en het bestuur. Raadpleeg de [fiche 'Communicatie'](#) bij het opzetten van een openbare presentatie van jouw interne en externe analyse.
- Kies je liever voor andere vormen (bv. klankbordgroepen, chat, infomarkt...) van burgerparticipatie? Dat kan. [Hier](#) vind je alvast heel wat methodieken. Bekijk ook onze [fiche 'Burgerparticipatie'](#) voor meer inspiratie.
- Vergeet naast gezondheidsthema's niet te focussen op doelgroepen.
- Een voorbeeld van contextanalyse kan je hier raadplegen: '[Situatieschets over de drugthematiek in Lier](#)'.
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.

RESULTAAT

- Je beschikt over een fiche die jouw gemeenteprofiel zowel kwalitatief als kwantitatief in beeld brengt.
- Je beschikt over een grondige analyse die toelaat je keuzes te maken en te plannen om jouw gezondheidsbeleid kracht bij te zetten.

STAP 3: MAAK EN PLAN JE KEUZES

Vanuit de lokale analyse is in deze stap duidelijk welke problematieken er leven binnen de gemeente of stad. Op basis van die resultaten maak je keuzes en stel je bijhorende doelen. Doelen in het gezondheidsbeleid staan niet op zichzelf, maar kunnen bijdragen aan gemeentelijke ambities en doelen van alle andere beleidsterreinen.

In deze stap beschik je over voldoende materiaal om samen met de stuurgroep over te gaan tot het kiezen van prioriteiten, prioritaire doelgroepen en het opstellen van strategische en operationele doelstellingen. **Strategische doelstellingen** maken duidelijk hoe de missie en de visie uitgevoerd zullen worden die in stap 1 bij voorkeur bepaald werden. **De operationele**

doelstellingen zijn een meer concrete vertaling van de relatief abstracte ambitie die verwoord staat in de strategische doelstelling. Deze worden op hun beurt geconcretiseerd door projecten waarbinnen concrete acties gedefinieerd worden.

Hou in het maken en plannen van je keuzes rekening met de [gezondheidsmatrix](#). Focus niet alleen op sensibilisatie maar ook op educatie, facilitatie en toegankelijkheid van zorg. Hou ook rekening met de doelgroep en geef zelf het voorbeeld als lokaal bestuur. Je kan in de [fiche 'Lokaal bestuur als voorbeeld'](#) meer informatie vinden. In bovenstaande rubriek ['Samen naar een integraal gezondheidbeleid'](#) kon je hier meer over lezen.

TIPS & TOOLS

- Inspiratie voor het opstellen van doelstellingen kun je vinden in:
 - voorbeelddoelstellingen voor gezondheid in het meerjarenplan [algemeen](#) en [per thema](#)
 - de fiches ['Burgerparticipatie'](#) en ['Intersectorale samenwerking'](#).
- Contacteer jouw Logocoach voor:
 - advies bij het kiezen van prioriteiten, prioritaire doelgroepen en het opmaken van doelstellingen.
 - een sjabloon adviesrapport om jouw doelstellingen met bijhorende acties neer te schrijven.
- Wat betreft doelgroepen kan men een onderscheid maken tussen de uiteindelijke doelgroep en de intermediaire doelgroep: de personen via wie je de uiteindelijke doelgroep bereikt. Probeer de relevante kenmerken van de doelgroep(en) in kaart te brengen, zoals demografische kenmerken, motivatie en mogelijkheden en bereikbaarheid (via welke kanalen kan men deze doelgroep(en) bereiken?).
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.

RESULTAAT

- Je keuzes zijn gemaakt en gepland.
- Je beschikt over een adviesrapport met doelstellingen en concrete keuzes.

STAP 4: ZOEK PARTNERS EN CREËER EEN NETWERK

Ervaring zal je leren dat middenveldorganisaties heel wat acties en projecten opzetten met betrekking tot gezondheid. Deze initiatieven kan je als gezonde gemeente uiteraard alleen maar toejuichen! Als gezonde gemeente zal je moeten trachten om in de toekomst deze waardevolle initiatieven samen af te stemmen om ze zo nog succesvoller te maken.

De uitdagingen op gezondheidsvlak in de gemeente zijn groot en complex. Vaak heb je om je doelen te halen anderen nodig. Samenwerking kost echter tijd en je zult soms water bij de wijn moeten doen. Maar daar staan voordelen tegenover.

We zetten de **voordelen** graag voor jou even op een rijtje:

- Met onderlinge afstemming voorkom je hiaten of overlap in het preventieaanbod van de gemeente. Zorg er dus voor dat je de samenwerking in een vroeg stadium start.
- Je bundelt kennis, menskracht en middelen, waardoor je ook complexe gezondheidsproblemen kunt aanpakken.
- Je vergroot de onderlinge betrokkenheid: jij en je partners leren elkaar beter kennen en weten elkaar beter te vinden.

Om het samenwerkingsproces vlot te laten verlopen, kun je een aantal stappen volgen:

- **Verkennen van partners en de situatie:**

Verken je mogelijke samenwerkingspartners en waarom samenwerken relevant kan zijn. Denk er aan om partners te betrekken uit verschillende sectoren, want gezondheid wordt beïnvloed door meerdere factoren. Om na te gaan welke beleidsdomeinen en -velden je best betreft, kun je gebruik maken van de [determinantenbeleidsscreening](#). Kijk ook in de [fiche 'Intersectorale samenwerking'](#) voor meer tips. Kies partners op basis van de prioriteiten, prioritaire doelgroepen en doelstellingen die je hebt geformuleerd in [stap 3](#).

- **Samenwerking vormgeven en onderhouden:**

Werk aan een basis voor samenwerking. Stimuleer dat de verschillende partijen elkaar leren kennen. Benoem wat de meerwaarde is van het werken met elkaar en werk aan vertrouwen in elkaar. Probeer snel kleine gezamenlijke successen te behalen en maak deze zichtbaar voor alle betrokkenen.

- **Zorg voor een trekker en een werkgroep:**

Richt een werkgroep op en kies een lokale trekker. Deze werkgroep kan bestaan uit leden van de gemeentelijke stuurgroep (zie [stap 1](#)), aangevuld met andere partners, afhankelijk van de doelgroep en/of het thema waarrond je wilt werken.

TIPS & TOOLS

- Vraag advies aan jouw Logocoach voor het zoeken naar partners en creëren van een netwerk. Logo Mechelen probeert jou in contact te brengen met partners op het terrein. Kijk ook in de [fiche 'Intersectorale samenwerking en netwerking'](#).
- Bij het betrekken van commerciële partners voor projecten rond gezondheid, raadpleeg je best op voorhand jouw Logocoach. Er wordt vanuit VIGeZ gewerkt aan een referentiekader voor het betrekken van zulke partners om erover te waken dat de evidentie van de projecten gerespecteerd blijft.
- Logo Mechelen organiseert regelmatig mogelijkheden tot bovenlokale netwerking zoals een sectorale stuurgroep, intervisies en Algemene Vergadering. Mis deze momenten niet. Raadpleeg de [website](#) van Logo Mechelen of hou je mail goed in de gaten.
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.

RESULTAAT

- Je staat er niet alleen voor en samen met alle partners boek je vooruitgang.
- Je bent betrokken in een lerend netwerk van lokale en bovenlokale organisaties.

STAP 5: ZET EEN PLAN OP EN VOER CAMPAGNE

Eens de doelgroep en doelen gekend zijn zoals beschreven in stap 3, kunnen acties ontwikkeld worden. De Gemeentelijke acties zijn gericht op het realiseren van de beleidsdoelstellingen. Je mag niet vergeten dat een succesvol actieplan inzet op meerdere terreinen: sensibilisatie, aanbod en omgeving, regels en handhaving en toegankelijke zorg.

Tot nu toe werd het meeste werk geleverd achter het bureau of in de vergaderzaal. In deze fase treedt het beleid in de praktijk in werking en wordt het zichtbaar voor lokale partners en de inwoners. Houd wel rekening met vertragingen, uitval van collega's of intermediairen, besparingen, etc. Het lokaal gezondheidsbeleid staat of valt met een goede implementatie. Een doorgedreven planning van de verschillende stappen in het implementatieproces is noodzakelijk om de gewenste doelen van het beleid te bereiken.

We geven je alvast enkele tips over de **elementen die een goed implementatieplan moeten bevatten**:

- De beoogde resultaten.
- De activiteiten/interventies en het tijds kader.
- De benodigde budgetten.
- De partijen die de activiteiten (gaan) uitvoeren.
- De regie tijdens de uitvoering: wie coördineert en stuurt het proces?
- Communicatieactiviteiten om betrokkenen op de hoogte te houden van de resultaten.
- Hoe het programma geëvalueerd wordt.

De gemeentelijke stuurgroep kan zowel organisator als regisseur van deze acties zijn. Het aantal en de complexiteit van de acties bepaal je zelf. Het Logo adviseert voor een kwalitatieve keuze. Maar de gemeente beslist autonoom. Werkzame acties kan een gemeente halen uit het [inspiratiedocument](#) van Logo Mechelen of uit de [actielijst](#) op de website Gezonde Gemeente. Gebruik deze steeds samen met de [gezondheidsmatrix](#), zoals omschreven in de inleiding en in stap 3.

In deze fase speelt communicatie een cruciale rol, zowel intern (binnen het lokaal bestuur) als extern (naar betrokkenen en inwoners).

- **Interne communicatie:**
Een efficiënte doorstroming van informatie binnen je eigen gemeente- en OCMW-diensten is erg belangrijk voor een goede afstemming. Werk steeds samen met de communicatiedienst van je gemeente.
- **Externe communicatie:**
Zichtbare acties houden het draagvlak levend en geven dynamiek aan het beleid. De betrokkenheid van een schepen of burgemeester en ook persbelangstelling bij acties is steeds een meerwaarde. Slechts door het veelvuldig onder de aandacht brengen van een thema kan er belangstelling voor ontstaan. Eenmalige info leidt niet tot gedragsverandering of maatschappelijke aanvaarding van de beoogde boodschap.

Meer tips over hoe je intern en extern kan communiceren en hoe je jouw communicatie specifiek naar bepaalde doelgroepen kan aanpassen, vind je in de [fiche 'Communicatie'](#).

TIPS & TOOLS

- Vraag jouw Logocoach om advies en tools die jou kunnen helpen bij de uitvoering van projecten, zoals bijvoorbeeld:
 - Artikels voor publicatie in het gemeenteblad
 - Een jaarkalender die in kaart brengt binnen welke periodes je welke thema's onder de aandacht kan brengen
 - Een gids die communiceert over gezondheid naar jouw burgers, ideaal voor jouw gemeentelijke website.
- Gebruik in de communicatie over de gemeentelijke acties **consequent het logo 'Gezonde Gemeente'**. Hiermee geef je aan dat je als gemeente echt inzet op gezondheid en geef je aan de actie meteen een keurmerk mee. Gebruik ook steeds het beeld- en promotiemateriaal dat aangeleverd wordt door Logo Mechelen en refereer aan het Logo. Dit garandeert kwaliteit en herkenbaarheid.
- Acties die niet doorgaan kunnen misschien in een volgend jaar terug opgevist worden. Acties die slecht uitgevoerd werden leren iets voor een volgend initiatief. En acties die zeer geslaagd zijn kunnen als vast item verankerd worden in het lokaal gezondheidsbeleid dat ieder jaar in de planning wordt opgenomen.
- Zorg voor een goede balans tussen ambities en de mogelijkheden die er zijn om die te verwezenlijken (capaciteit, budget, tijd enzovoort).
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.

RESULTAAT

- Je hebt een waardevolle bijdrage geleverd aan de realisatie van de Vlaamse Gezondheidsdoelstellingen.
- Je hebt een implementatieplan als basis voor een succesvol project gekaderd binnen een integraal beleid.

STAP 6: EVALUEER EN STEL ZO NODIG BIJ

Evalueren is geen doel op zich, maar het helpt je bij het maken en uitvoeren van gezondheidsbeleid. Door te evalueren krijg je inzicht in effecten van interventies, projecten en maatregelen en kan je verbeteringen aanbrengen, ook tussentijds. Met evaluatiegegevens informeer je gemeenteraad en college, burgers en samenwerkingspartners en houd je hen betrokken.

De laatste stap van het proces is in wezen het begin van een net iets kwalitatiever project. Je leert uit je bevindingen en bouwt verder op sterktes en tracht zwaktes en risico's weg te werken.

We geven je graag de meerwaarde van evalueren mee:

- Evalueren helpt bij het tussentijds bijsturen en het opstellen van verbeterpunten voor nieuw beleid.
- Evalueren geeft inzicht in de succesfactoren van je werk.
- Evalueren houdt bestuur, samenwerkingspartners en burgers betrokken.
- Evalueren helpt bij verantwoording, agendering en zorgen voor financiering.

Evaluatie loopt als een rode draad doorheen het beleidsvormingsproces. Het past binnen een planmatige aanpak, en is belangrijk binnen iedere fase. Zowel het lokaal overleg als de lokale analyse, de keuzes, de acties en de implementatie ervan dienen grondig geëvalueerd te worden.

Een evaluatie hoeft niet groot of onbetaalbaar te zijn. Er is niet één juiste vorm van evalueren. De manier van evalueren hangt af van wat je wilt weten en waarom. Begin tijdig met het maken van plannen rond de evaluatie, zodat je je acties vanaf het begin kunt volgen.

Een lokaal gezondheidsbeleid stopt niet na één actie of één jaar. De resultaten worden teruggekoppeld naar de stuurgroep en opgenomen in het volgende beleidsplan. Zo ontstaat er continuïteit en duurzaamheid van het lokaal gezondheidsbeleid. Reden temeer om evaluatie als een significant onderdeel van het proces mee te nemen. Indien de interventie positief geëvalueerd werd, kan je deze verankeren in het lokaal gezondheidsbeleid waardoor herhaling van de boodschap mogelijk wordt. Een degelijke evaluatie vereist dus ook het stellen van realistische doelen.

TIPS & TOOLS

- Vraag jouw Logocoach om advies voor het opmaken en uitvoeren van evaluaties.
- Houdt een logboek bij en noteer wat je hebt gedaan en geleerd.
- Voer een procesevaluatie uit die inzicht geeft in de ingezette bronnen en middelen (input), de uitvoering (proces) en de daadwerkelijke activiteiten (outcome).
- Onderzoek de impact van jouw activiteit naar bereik en waardering.
- De evaluatieresultaten zijn een goede aanleiding om opnieuw te werken aan het draagvlak. Communiceer ze naar het lokale bestuur en breng ze vervolgens naar het grote publiek.
- Signaleer jouw lokale noden aan jouw Logocoach. We koppelen dit terug naar het Vlaamse beleid, de expertisecentra en overkoepelende organisaties met terreinwerking.

RESULTAAT

- Je beschikt over een handig overzicht van verbeterpunten, suggesties, ideeën om opnieuw het stappenplan te doorlopen.

5. CONTACTGEGEVENS

Logo Mechelen vzw
Paardenstraatje 35 bus 1
2800 Mechelen

T 015 43 63 66
W www.logomechelen.be
E Logocoach

6. INSPIRATIEBRONNEN

www.loketgezondleven.nl

www.gezondegemeente.be

www.vad.be

www.vvsg.be

www.vigez.be

